

Na nemirnim temeljima

Muzej grada Zagreba u suradnji sa Svetištem pripremio je izložbu o Remetama. Autor izložbe je Boris Mašić, arheolog – viši kustos Muzeja, te Lana i Željko Kovačić koji su je likovno oblikovali

Kako se 2013. godine obilježava 725 godina od prvog spomena remetskog pavlinskog samostana u pisanim povijesnim izvorima, Muzej grada Zagreba odlučio je izložbom naslovljenom „Na nemirnim temeljima – Arheologija i 725 godina svetišta u Remetama,“ i muzeološkim jezikom progovoriti o rezultatima spomenutih istraživanja.

Rijetko se arheologu posreći da na jednom lokalitetu pronađe temelje dviju crkava, a kada uz to pronađe i groblje te još čitav niz građevinskih objekata, onda to prerasta u projekt koji zahtijeva niz godina studioznog promišljanja i obrade nalaza. Međutim, zadaća je istraživača povremeno upoznati javnost s rezultatima tih istraživanja pa su arheološki nalazi s lokaliteta uz crkvu Blažene Djevice Marije u Remetama, istraživanih od 2007. do 2009. godine na inicijativu Gradskog zavoda

za zaštitu spomenika kulture i prirode u Zagrebu, kontinuirano objavljivani – ne samo u domaćim već i u inozemnim stručnim i znanstvenim časopisima te drugim tiskovinama i elektroničkim medijima, a bili su i dijelom dviju doktorskih disertacija.

Primarni medij muzejske komunikacije omogućio je da se kontekstualiziranjem kronološki, sadržajno i materijalno raznorodne građe, konstruira priča koja počinje 1288. godinom, a završava ovogodišnjim svetkovanjem Uznesenja Blažene Djevice Marije – u svetištu, neraskidivo vezanom uz duhovni život stanovnika s područja današnjeg Zagreba, od druge polovine 13. stoljeća pa sve do danas.

Izložba, čije nadahnuto likovno oblikovanje potpisuju Lana i Željko Kovačić, postavljena je unutar izložbenog

Grobovi 17. i 18. stoljeća na pronađenim temeljima crkava
(Foto: M. Gregl)

Južni temelji obiju pronađenih crkava (Foto M. Gregl)

Skupni nalaz novca 15. stoljeća (foto: M. Gregl)

Hodočasnička medaljica s prikazom BVM Immacolate i sv. Ante Padovanskog, 18. st.

Pavlinski grb, detalj s nadgrobne ploče iz svetišta remetske crkve, Samostan

Relikvijar sv. Apolonije, 18. st., Svetište Majke Božje Remetske (foto: M. Gregl)

prostora dijelom omeđenog zidom Popova tornja – objekta čija se gradnja sredinom 13. stoljeća podudara s vremenom utemeljenja pavlinskog samostana u Remetama. Podijeljena u tri cjeline, izložba započinje uvodnim dijelom o pavlinima, redovnicima koji su snažno utjecali na društveni i kulturni život ovoga dijela Europe, od osnutka u 13. stoljeću pa do ukinuća Reda ukazom cara Josipa II. 1786. godine. Stoga su tu izloženi predmeti simbolički vezani uz pavline: ulje na platnu I. K. Rangera – **Sv. Pavao Pustinjak**, potom **Majka Božja Remetska**, ulje na platnu nepoznatog slikara, te nadgrobna kamena ploča s pavlinskim grbom. K tome, u uvodnom dijelu izloženi su i rukopisi i tiskana izdanja iz 17. i 18. stoljeća te tipkopis kanonika zagrebačkog Kaptola i nekadašnjeg ravnatelja Dijecezanskog muzeja Kamila Dočkala, iz sredine 20. stoljeća, u kojem je obradio povijest remetskog samostana,

a koji nažalost nikada nije objavljen iako je Dočkalov rad dragocjen izvor za istraživanje povijesti pavlina na našem prostoru. Sve su to pisana djela iz kojih su istraživači crpili znanja o povijesti pavlina pa tako i remetskog samostana. Tu su izloženi i darovnica – prvi spomen remetskog samostana pisan na pergameni 30. rujna 1288. godine – u kojoj se čita kako je Miroslav, sin Herčukov, darovao posjede samostanu te njegov portret koji ga prikazuje onakvim kakvim su ga u 18. st. zamišljali remetski pavlini kada su za svoj samostan naručivali portrete samostanskih dobročinitelja.

Izložba, nadalje, u središnjem dijelu temama **Na nemirnim temeljima**, **Na meti Osmanlija** te **Na kraju puta**, pokušava arheološkim nalazima i dokumentacijom te multimedijalnim projekcijama uprizoriti ustrajnost pavlina da ostanu u Remetama, bez obzira na to što su

Bog je Ljepota

Na otvaranju izložbe sve je pozdravio o. Vjenceslav Mihetec, upravitelj Svetišta

Uz domaćine Muzeja, goste iz uprave grada, ljude s područja kulture i umjetnosti, te posjetitelje i ljubitelje muzejskih događanja otvaranje izložbe uzveličao je remetski župni zbor pod vodstvom maestra Tomislava Habulina.

Izložbu je otvorio nadahnutim govorom otac Vjenceslav Mihetec, upravitelj Svetišta, ovim riječima.

*Dobri i dragi ljudi,
Ljubitelji Ljepote!*

Ljepota je jedno od imena Božjih.

Bog je Ljepota.

Bog je vječan i Ljepota je vječna.

On se ne da sakriti.

Ali, otkriva se samo onima koji su čista srca.

Bog – Ljepota, otkrio nam se u svome Jedinorođenom Sinu Isusu Kristu, bez ljage i bore, urezаноj u čovjekovo srce, kako to izriče Psalam: „Ljep si, najljepši od ljudskih sinova. /Ps 45,3/

A onda: „sva lijepa korača kći kraljeva, u ha-

ljinama zlatom vezanim“.
/Ps 45,3/

Ta se Ljepota zaustavila nad dolinom, pod gorom, tim prvim vidikom djetinjstava moga (Šenoa), i ne prestaje sjati.

Tijekom vjekova, pred čizmom zloga, kao da se sakrila i prekrila zemljom, kao da je svoje temelje povlačila dublje i dalje, na sigurno, samo da ju ne unište, da joj ne zatru trag. Povremeno se otkrivala ljubiteljima Ljepote, onima koji nisu prestajali vjerovati Ljepoti, koji se nisu dali zavesti. Otkrivala se strelimice, samo na mah i opet

Hodočasnička medaljica, 17.-18. st. MGZ 50140 (foto: M. Gregl)

pronađen tijekom istraživanja groblja uz remetsku crkvu, 17./18. st., MGZ

Pojasna kopča, nalaz iz devastiranog groba uz remetsku crkvu, 17./18. st., MGZ

im, u svega stotinu godina, dvije crkve uništene u pomicanju tla uzrokovanog aktivnim klizištem. Tu su među ostalim i nalazi zlatnika koji jedini svjedoče o mogućnosti da je hrvatsko-ugarski kralj Matija Korvin 1485. godine pomogao svetištu u gradnji kule i obrambenog zida oko samostana te svetačke medaljice iz hodočasničkih odredišta 17. i 18. stoljeća u koja su za života hodočastili pokojnici čiji su zemni ostaci pronađeni uz remetsku crkvu. Predstavljen je i projekt uređenja prostora uz južno pročelje crkve, koji je trenutačno u fazi djelomične izvedbe, čiji je autor arhitekt Željko Kovačić.

Izložba završava temom kontemplativnog karaktera, gdje je na prostoru galerije aranžiranjem, među ostalim, baroknih relikvijara, *Pavlinске pjesmarice* iz 17. stoljeća, uvećanja grafičkih prikaza čudotvornih učinaka zgovora Majke Božje Remetske iz djela Andrije Eggerera,

tiskanog u 17. stoljeću, virtualiziran svojevrsni sakralni prostor.

Predmeti za izložbu posuđeni su iz nekoliko baštinskih ustanova, kojima treba srdačno zahvaliti jer bez njihovih izložaka ne bi bilo moguće ostvariti kulturološku sliku o samostanu i crkvi koji su nedvojbeno bitno vezani uz život današnjih, ali i nekadašnjih stanovnika zagrebačkog područja.

Ujedno, treba istaknuti i današnje korisnike i čuvare samostana i svetišta – karmelićane – bez čije svesrdne pomoći, susretljivosti i strpljivosti ne bi bilo ni arheoloških istraživanja ni ove izložbe.

Izložba je bila otvorena od rujna do početka prosinca.

Boris Mašić

tonula dublje i dalje. No, oni koji su sazđani od Ljepote bilježili su te proplamsaje i utrnuća. Zahvaljujući njima trska nije slomljena niti stijenj ugašen.

Ona dolazi: „kao što zora sviće, lijepa kao mjesec, sjajna kao sunce, strašna kao vojska pod zastavama.“ /Pj 6.10/

„Što se to diže iz pustinje?“ „Tko je ta što dolazi iz pustinje?“ „Glava joj kao brdo Karmel ... ljupka ... najdraža ... među milinama!“ /Pj 8.5; 7.7/

Slava se Gospodnja nastanila nad našom

dražesnom dolinom. Tu počiva povijest hrvatska, duga. /Korner/ Istina, smrvljena i duboko ukopana; ali postoji. Opstala je. Iako kao „reliquiae reliquiarum olim magnum et incliti“ sanctuarium fidelissime Matris, Advocatae Croatiae, postoji pod dubokim naslagama zemlje, pod premazima različitih boja, u rijetkim listinama i knjigama, u oštećenim slikama i polomljenim kipovima. Postoji, i opstoji Ljepota duše, duše hrvatske, vjerničke, duše koja je znala Boga se bojati

i Bogu vjerovati. Neuništiva je Ljepota, jer vječan je Bog – Ljepota.

Pa kad bi ljudska ruka i srce ispražnjeno od Boga sve poništili, tješi nas toranj, koji kao ispražnjena ruka, ispruženim svojim prstom sve upisuje u plavet neba, a to je neizbrisivo. A nebo nam pjeva da je tu ona, koja „u tom našem kraju imati svoj htjede dom“ /Harpin, ofm./ Budimo vedri i ponosni. „Kao mlađahan junak“ /Šenoa/ podiže se zdanje, ispunja se želja blaženog Alojzija kad je napisao malo pred smrt:

„Želim da Fidelissima Advocata ima fidelissimos custides!“

Dobri i dragi ljudi, pomno motrite ovu izložbu, dovedite djecu i mladež, nek im srca obuzme Ljepota, iako izvučena iz zemlje, Ljepota nadahnuta nebom i vjerom u Ljepotu Božju. Nek im bude zalog lijepe i vedre budućnosti uvijek pod moćnom rukom: „Zagovornice Hrvatske, Najvjernije Majke, presvete Djevice Remetske!“

Ljudi, izložba je otvorena i svima vam darovana.